

Левчук А. О., ад'юнкт докторантури
та аспірантури Національної академії
внутрішніх справ

ЕТИМОЛОГІЯ ТА ВИТОКИ ТЕРМІНА «КОРУПЦІЯ»

Мова як головний засіб спілкування обслуговує всі сфери суспільно-політичного, офіційно-ділового, наукового та культурного життя. Особливості взаємозв'язку мови і права здавна цікавлять мовознавців і правознавців. Розвиток нових засобів комунікації, становлення процесу правової інтеграції та гармонізації у країнах Європейського Союзу, процес адаптації законодавства України до вимог європейського права є тими факторами, які ще більше актуалізують вказану проблематику та привертають значну увагу до питань міжмовної комунікації у сфері права.

Право навіть за своїм походженням пов'язане з мовою – воно об'єктивується в мові та через мову пізнається, воно оперує «правилами, убраними у форму правової мови» [1, с. 12].

Розуміння походження слів та тлумачення термінів дає змогу чітко усвідомити їх значення, тому необхідно звернутись до етимології та семантики терміну «корупція». Слід зазначити, що визначення поняття «корупція» суттєво ускладнюється великою диверсифікацією цього явища, різноманітністю його проявів і форм.

Дослідники виділяють кілька варіантів походження терміну «корупція». Одні вважають, що він походить від сполучення латинських слів «correi» (кілька учасників зобов'язальних відносин з приводу одного предмета) і «rupture» (ламати, пошкоджувати, порушувати, скасовувати). У результаті утворився самостійний термін «corrupture», який передбачає участь у діяльності кількох осіб, метою яких є «гальмування» нормального ходу судового процесу або процесу управління справами суспільства [2, с. 127]. Іноді цей термін також пов'язують з дещо іншим латинським словом – «corruptio», яке тлумачиться як «підкуп, продажність громадських і політичних діячів, посадових осіб» [3, с. 326]. Символічне у цьому розумінні також і те, що тлумаченню терміна «корупція» у багатьох словниках і енциклопедіях передують визначення іншого – теж латинського походження – «корозія», перекладається як «роз'їдання» і «руйнування».

Протиставляючи ці два поняття, корупцію можна розглядати як різновид соціальної корозії, яка роз'їдає і руйнує органи публічної адміністрації, державу і суспільство загалом.

Історико-правові дослідження засвідчують той факт, що корупція виникла у суспільстві разом із початками держави, тобто вона існує від часу створення державного апарату управління суспільством. Витоки корупції, вочевидь, сягають у первісне суспільство. Цілком вірогідно, що вони пов'язані з язичницькими віруваннями. Люди, цілком залежні від сил природи, намагалися власкавити богів, які уособлювали ці сили, і приносили їм жертви. Коли з'явилися перші служителі культу, «близькі» до богів (шамани, знахарі, волхви тощо), їм теж люди робили подарунки, щоб через них мати ласку богів.

Відомості про корупцію також містяться в історичних джерелах Давнього Єгипту, Китаю, Індії, а також античних цивілізацій Давньої Греції та Риму. Йдеться про корупцію як негативне явище й у Старому Завіті: «Я знаю численні ваші злочини й тяжкі гріхи ваші: ви утискаєте правого, берете хабарі, а жебрака, який шукає правосуддя, женете від воріт».

Аналіз вживання терміна «корупція» в юридичній літературі засвідчує, що вченими висловлюється широке розмаїття думок щодо розуміння сутності цього явища. Водночас інколи висловлюються не тільки надзвичайно загальні, нечіткі формулювання, а й такі, що виключають одне одного. Так, автори вітчизняного юридичного словника-довідника пропонують розглядати корупцію як одну з форм зловживання владою, пов'язану з підкупом посадових осіб.

Проблематика визначення терміна «корупція» має важливе теоретичне і прикладне значення. Важливість її у науковому плані пояснюється тим, що її розв'язання дозволяє визначити правову сутність корупції, коло діянь, які охоплює це поняття, відмежувати корупцію від інших суспільно-небезпечних явищ, а саме: організованої злочинності, тіньової економіки та інших [4, с. 57]. Важливість вирішення цієї проблеми у прикладному аспекті зумовлюється тим, що використання того або іншого поняття у правовому значенні передбачає такий нормативний зміст, який відповідає йому.

Як справедливо зазначають окремі дослідники, дати відповідь на питання про значення терміна «корупція» непросто, оскільки «корупцію легше розпізнати, ніж визначити» [5].

Аналізуючи різні точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених на поняття «корупція», можна дійти висновку, що вона є не конкретним суспільно-небезпечним діянням, як це характерно для будь-якого складу злочину, а може проявлятися в різних формах: кримінальних, адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних та інших.

У національному законодавстві поняття корупції знайшло своє нормативне закріплення в Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 10 жовтня 2014 році, де зазначено, що корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [6].

Список використаних джерел

1. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія / М. І. Любченко. – Х. : ТОВ «ВИД-ВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 280 с
2. Малая Советская Энциклопедия. – М. : Советская Энциклопедия, 1950. – 878 с.
3. Украинская Советская Энциклопедия. – К. : Главная редакция Украинской Советской Энциклопедии, 1981. – Т. 5. – 560 с.
4. Гвоздецький В. Д. Організаційно-правові засади запобігання і протидії корупції в Україні: монографія / В. Д. Гвоздецький. – К. : МП «Леся», 2011. – 592 с.
5. Холмс Л. Корупція та криза в пост-комуністичних державах // корупція в сучасній політиці: зб. Текстів виступів на міжнародній конференції (Велика Британія, 14–16 листопада 1996 р.). – Велика Британія, 1996. – 40 с.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 15.